

UNIVERSITATEA BABEȘ-BOLYAI
FACULTATEA DE ISTORIE ȘI FILOSOFIE
ȘCOALA DOCTORALĂ RELAȚII INTERNAȚIONALE ȘI STUDII DE SECURITATE

INFRAȚIUNI CARE ADUC ATINGERE ÎNFĂPTUIRII JUSTIȚIEI
LA NIVEL EUROPEAN

-rezumat-

COORDONATOR ȘTIINȚIFIC:

Prof. Univ. Dr. Adrian Liviu IVAN

STUDENT DOCTORAND:

Petru Daniel PITCOVICI

CLUJ-NAPOCA

2015

CUPRINS

INTRODUCERE	3
a) Argument/Problematika supusă cercetării	8
b) Suportul metodologic și tehnico-științific al lucrării	13
c) Structurarea cercetării	14
Cap. I Uniunea Europeană - unitate în diversitate. Satisfacerea nevoilor naționale și asigurarea integrității comunitare	17
1.1. De la teorie la practică – dezvoltarea comunității europene	17
1.2. Extinderea comunității și obținerea convergenței între obiectivele naționale și dezideratele comunitare	23
1.3. Dezvoltare și evoluție politico-instituțională	26
1.4. Proiecția externă a viziunii europene	31
1.5. Stadiul actual și perspective de viitor	36
Cap. II Dezvoltarea izvoarelor de drept și a legislațiilor naționale în Uniunea Europeană – o perspectivă actuală	38
2.1. Evoluția Uniunii Europene din perspectivă legislativă	38
2.2. Implicațiile legislației comunitare asupra statelor membre	45
2.3. Impactul asupra dreptului penal național al statelor membre	49
Cap. III Considerații generale și comune privind semnificația jurisprudenței în sistemele de drept folosite în Europa	54
3.1. Semnificația jurisprudenței în sistemele de drept din familia romano-germanică	55
3.2. Semnificația jurisprudenței în sistemele de drept din familia anglo-saxonă	63
3.2.1. Perspective asupra autorității precedentului	70
Cap. IV Caracteristicile infracțiunii - elemente de drept comparat: sistemul de drept romano-german vs. sistemul de drept anglo-saxon	73
4.1. Trăsăturile infracțiunii	78
4.1.1. Pericolul social	81
4.1.2. Vinovăția (Culpabilitatea)	83
4.1.3. Imputabilitatea	87
4.1.4. Tipicitatea	91
4.1.5. Antijuridicitatea	92
4.2. Perspective asupra conceptului	94
Cap. V Infracțiunile care aduc atingere înfăptuirii justiției în dreptul romano-germanic – analiză din perspectivă calitativă și cantitativă	96
5.1. Sistemul de drept civil sau continental. Evoluție și caracteristici.	99
5.1.1. Sistemul romano-german/romano-francez/civil/continental	102
5.1.2. Sistemul mixt	104
5.2. Infracțiuni care aduc atingere înfăptuirii justiției în sistemul civil/continental	108
5.2.1. Alterarea sau distrugerea de probe și dovezi	111
5.2.2. Fabricarea de dovezi și probe sau prezentarea de false probe	112
5.2.3. Mărturie mincinoasă sau mărturia mincinoasă a unui martor cooperant	114

5.2.4. Obstrucționarea justiției prin manipularea unui martor sau obstrucționarea justiției prin manipularea unui justițiabil sau a unui funcționar polițienesc	121
5.2.5. Răzbunare împotriva unui martor sau răzbunare împotriva unui organ judiciar sau polițienesc	123
5.2.6. Nerespectarea deciziilor instanțelor judecătorești sau acordarea de asistență unui acuzat	126
5.2.7. Dezvăluirea unor informații secretizate pentru măsuri de protecție sau în ceea ce privește anonimitatea	132
Cap. VI Infrațiunile care aduc atingere înfăptuirii justiției în dreptul anglo-saxon – analiză din perspectivă calitativă și cantitativă	135
6.1. Sistemul de drept common-law din perspectivă evolutivă și principalele caracteristici ale acestuia	139
6.2. Infrațiuni împotriva înfăptuirii justiției în sistemul common law	143
Cap. VII Analiza infrațiunilor care aduc atingere înfăptuirii justiției în legislația românească	159
7.1. Convergența legislațiilor la nivel european	159
7.2. Nedenunțarea	163
7.3. Omissionarea sesizării	168
7.4. Inducerea în eroare a organelor judiciare	170
7.5. Favorizarea făptuitorului	173
7.6. Tăinuirea	176
7.7. Obstrucționarea justiției	178
7.8. Influențarea declarațiilor	181
7.9. Mărturia mincinoasă	184
7.10. Răzbunarea pentru ajutorul dat justiției	187
7.11. Sustragerea sau distrugerea de probe ori de înscrisuri	188
7.12. Presiunile asupra justiției	190
7.13. Compromiterea intereselor justiției	192
7.14. Ultrajulgul judiciar	195
7.15. Cercetarea abuzivă	196
7.16. Supunerea la rele tratamente	198
7.17. Tortura	198
7.18. Represiunea nedreaptă	202
7.19. Asistența și reprezentarea neloială	204
7.20. Neexecutarea sancțiunilor penale	206
Cap. VIII O perspectivă istorică asupra infrațiunilor la adresa înfăptuirii justiției. Procesul Cavalerilor Templieri	208
8.1. Perspective istorice	208
8.2. Premisele și judecarea templierilor	211
8.2.1. Acuzațiile mincinoase aduse Ordinului Templierilor	212
8.2.2. Procesul formal	213
8.2.3. Mărturisirile forțate	215
CONCLUZII ȘI PROPUNERI	218
BIBLIOGRAFIE	230

Dinamica actuală a sistemului internațional reprezintă materializarea evoluțiilor istorice și emergența unor noi curente (de gândire sau acțiune), rezultate din apariția și dezvoltarea unor noi necesități, atât la nivel individual cât și la nivelul actorilor statali și non-statali.

Securitatea colectivă este un element de bază al relațiilor internaționale și asta deoarece modul în care este văzută securitatea afectează direcțiile și felul în care sunt cercetate și abordate teoriile din domeniu. În prima jumătate a secolului XX, cele două mari curente de gândire, realismul și liberalismul, au folosit o înțelegere restrânsă a securității, aceasta fiind văzută ca situația în care un stat nu este implicat și nici amenințat de vreun război. De asemenea, era considerat că mecanismul cel mai eficient pentru a evita un război, într-un sistem internațional anarhic și competitiv, este balanța de putere. Dar evoluția problematicilor pe scena internațională a demonstrat că acest mecanism nu este cel mai potrivit pentru menținerea unui climat de pace favorabil. Viziunea anterioară aparținea realiștilor și dată fiind demonstrarea falsității parțiale a acesteia, răspunsul liberalilor nu a încetat să apară. Reacția acestora la menținerea unei stări de pace a fost instituția securității colective.

Pentru adepții realismului lumea este văzută, după cum am precizat și anterior, ca fiind un mediu anarhic și competitiv, iar relațiile dintre actori sunt determinate de o neîncredere reciprocă permanentă. Pentru fiecare stat, supraviețuirea este obiectivul central, iar acest lucru duce la situații precum dilema securității. Dilema securității reprezintă una din ideile centrale ale realismului politic. Datorită anarhiei sistemului internațional, statele percep securitatea ca pe o consecință a puterii. Pentru a-și asigura securitatea, ele concep și pun în practică politici care să ducă la sporirea capacităților lor militare, astfel crescându-le puterea. Problema este că celelalte state, astfel puse într-o situație de inferioritate, la rândul lor și ele concep și pun în practică politici care să reducă decalajul de capacități sau chiar să obțină la rândul

lor un avantaj, anulând astfel avantajul inițial al primului stat și ca atare anulând plusul de securitate inițial câștigat.

La nivelul întregului sistem, suspiciunea, în viziunea realistă, față de intențiile celuilalt, este cea care impune ca modul cel mai potrivit și eficient de menținere a securității să fie o permanentă contracarare a acelor actori care pot obține prea multă putere și, ca rezultat, pot deveni amenințări pentru ceilalți actori. Astfel, balanța de putere a fost și într-o anumită măsură mai este o instituție prin care mai mulți actori pot bloca ascensiunea unui alt actor ce are pretenții revizioniste sau tendințe hegemonice. Pentru a funcționa este nevoie ca statele să identifice acel element ce se poate transforma în amenințare și să se coalizeze pentru a-i îngrădi ascensiunea.

Liberalii cred și susțin cooperarea între state. Ei acceptă și recunosc importanța deținută de elementele militare în relațiile internaționale, dar viziunea lor include și ideile și modul în care este privit sistemul de către actori. Liberalii afirmă că actorii nu sunt condamnați prin natura lor la neîncredere reciprocă, iar cooperarea este posibilă. Acest lucru va duce la eliminarea parțială a efectelor nocive pe care le poate avea dilema securității. Soluția propusă de adepții acestei viziuni implică depășirea stării de frică și renunțarea la balanțele de putere, printr-o coaliție permanentă a statelor de statu-quo.

Prin simpla recunoaștere reciprocă și acceptare, actorii se obligă în mod direct să prezeve pacea și securitatea internațională. În situația în care unul dintre ei le va încălca, va avea de a face cu puterea conjugată a tuturor celorlalte state. Astfel, întreaga comunitate internațională va acționa pentru pedepsirea agresorului și restabilirea ordinii inițiale. Ca rezultat, principiul fundamental al securității colective este și restabilirea ordinii inițiale, acesta traducându-se prin expresia „toți pentru unu”. Mai mult, pacea și securitatea internațională sunt două aspecte inter-dependente și indivizibile.

Prin securitate colectivă și celelalte principii promovate de liberali, balanța de putere dintr-un mediu anarhic este înlocuită cu una reglementată și instituționalizată. În practică acest aspect s-ar traduce prin faptul că orice element al sistemului se consideră direct amenințat de un atac la care este supus orice alt element al comunității. Un sistem al securității colective necesită, pentru a fi funcțional, o condiție de bază și anume: ca nici un stat să nu fie suficient de puternic încât să își permită să ignore voința tuturor celorlalte. Dacă acest lucru nu s-ar întâmpla, orice sancțiune impusă nu și-ar atinge scopul.

Pentru menținerea celor precizate anterior, încă din antichitate, actorii au stabilit reguli și norme de conduită internaționale. Sistemul legal internațional reprezintă fundația relațiilor internaționale și reglementează comportamentul actorilor în raport cu ceilalți sau în raport cu alte elemente precum: autorități regionale, locale, comunități, grupuri, indivizi etc. Dreptul internațional public este una dintre ramurile dreptului care include principii și norme juridice, fie ele scrise sau nescrise, create de către actorii sistemului internațional pe baza acordului de voință. Toate aceste demersuri, așa cum le cunoaștem noi la starea lor actuală, reprezintă consensul și negocierea dintre actorii sistemului internațional încă de acum câteva secole, dar cu precăderea după primul și cel de-al doilea război mondial. Dezideratul de pace și menținerea unui climat favorabil dezvoltării și evoluției sunt doar câteva dintre aspectele care au făcut ca statele și nu numai să cedeze din suveranitatea lor pentru a-și asigura atingerea obiectivelor.

Mai mult, la nivel regional și chiar global, actorii, cu precădere cei statali au înființat o largă varietate de forme de organizare, în cadrul cărora s-au asociat în funcție de interesele și disponibilitatea fiecăruia. În ultimele decenii, evoluția și transformarea din ce în ce mai aprofundată a acestor entități internaționale, precum și necesitatea de a răspunde în comun la riscuri, amenințări și vulnerabilități a produs un fenomen cu creștere exponențială și anume: uniformizarea normelor juridice și de drept.

Cel mai bun exemplu în acest sens este Uniunea Europeană, entitate în cadrul căreia statele membre devin din ce în ce mai convergente și se integrează în rapoarte de cooperare și colaborare pe planuri din ce în ce mai diverse. Libera circulație a bunurilor și persoanelor, precum și deschiderea granițelor în raport cu fluxurile economice sunt doar câteva dintre aspectele dezvoltate de-a lungul ultimelor decenii care dau naștere la noi provocări și ipostaze ce necesită rezolvare. Totodată, odată cu intensificarea acestor practici au apărut și fluxuri transfrontaliere de criminalitate organizată, structuri noi și din ce în ce mai multe provocări care trebuiau să fie rezolvate prin instrumente comunitare, ce să includă pe cele naționale.

Dintr-o altă perspectivă și anume, din punctul de vedere al lucrării de față, sistemele juridice ale statelor membre sunt supuse la noi provocări, o parte provenind de la nivel comunitar și o parte provenind de la nivel național, respectiv regional. Tocmai de aceea, s-a considerat necesar, după cum vom observa în cadrul cercetării de față ca sistemele juridice să se raporteze unele la celelalte și să atingă puncte de convergență pe anumite paliere. Odată cu integrarea României în Uniunea Europeană sistemului juridic național raportează normele interne la experiența judiciară atât a Curții Europene a Drepturilor Omului cât și la jurisprudența unor state dezvoltate pe palierul reglementării moderne a normelor penale și procesual penale.

“Înfăptuirea justiției”, ca valoare socială apărată prin incriminările prevăzute în enunțurile infracțiunilor care împiedică înfăptuirea justiției, trebuie înțeleasă în raport cu ocrotirea penală și cuprinde complexul de funcțiuni prin care se înfăptuiește justiția, adică activitățile funcționale caracteristice operei de realizare a justiției. Această accepțiune largă se răsfrânge și asupra înțelesului termenului de “organ care înfăptuiește justiția”. Prin urmare, “înfăptuirea justiției” are în ansamblu, pe lângă funcția principală de jurisdicție și funcțiile complementare de urmărire penală și de executare a hotărârilor judecătorești și a măsurilor judiciare, toate acestea concurând la înfăptuirea justiției. Acest deziderat este aparat de legea penală atât în ceea ce

priveste infracțiunile săvârșite de persoanele particulare, cât și împotriva abuzurilor săvârșite de cei însărcinați cu înfăptuirea justiției în sine.

Având în vedere multitudinea statelor din Uniunea Europeană și neuniformitatea sistemelor de drept din cadrul acesteia, nu este ușor de comparat legislația penală a statelor membre, însă se poate vorbi de o direcție la nivel european la care statele membre s-au obligat să achieseze. Deși comunitatea europeană poate fi privită ca un ansamblu de state, nu trebuie văzută însă ca un conglomerat, deoarece normele juridice, deși se urmăresc a fi aliniate, realitățile sociale, tradițiile și obiceiurile, diferă cert de la unele la altele, precum diferă și gradul de adeziune al unui anumit popor la un anumit complex de reguli de conviețuire socială.

La nivelul fiecărui stat membru al Uniunii Europene asistăm astăzi la un amplu proces de perfecționare și uniformizare a legislației și a activității de justiție, drum anevoios din cauza diversității socio-culturale și a percepției fiecărei comunități în raport cu normele de conduită care trebuiesc aplicate la nivel european. Principalele scopuri ale actului fundamental european au fost acelea de a înlocui suprapunerile existente în actualele tratate și de a da o formă concisă a respectării drepturilor omului pe teritoriul Uniunii Europene, alături de facilitarea modului de luare a deciziilor în actuala organizație a statelor membre.

Cercetarea de față urmărește să contribuie la dezvoltarea domeniului relațiilor internaționale prin contribuția materializată în efortul general de a clarifica modul în care la nivel european legislațiile naționale sunt transformate, astfel încât cooperarea și colaborarea dintre state să fie mai eficientă și să fie furnizat un context social, politic și juridic, relativ uniform pentru individ pe toată suprafața comunității.

Ipoteza principală care a stat la baza cercetării de față este reprezentată de faptul că la nivel european, în vederea atingerii unui grad evoluat de integrare și în direcția combaterii eficiente a oricăror riscuri, amenințări și vulnerabilități adresate comunității sau indivizilor este necesară aprofundarea procesului de perfecționare și

uniformizare a legislației și a activității sistemelor de justiție. Mai mult, existența celor două sisteme de drept și anume, cel romano-germanic și cel anglo-saxon, impune apariția anumitor blocaje și impedimente în raport cu dezvoltarea și integrarea comunitară.

Din punct de vedere normativ, am apreciat ca fiind semnificativ faptul că, pe de o parte s-au depus eforturi, până în prezent, legate în mod direct de această problematică (cea a uniformizării actului de justiție), materializate prin acquis-ul comunitar și alte demersuri întreprinse la nivelul instituțiilor Uniunii Europene, dar respectivele demersuri care în anumite momente se considerau a fi suficiente au suferit deformări semnificative ca urmare a creșterii importanței altor demersuri normative la nivel comunitari și ca rezultat direct al faptului că statele membre nu s-au implicat cu desăvârșire în continuarea și asigurarea durabilității acestui proces. Acest lucru s-a întâmplat și datorită faptului că în ultimele decenii realitățile geopolitice au transformat obiectivele și interesele naționale, acestea cunoscând o dinamică nemaiîntâlnită la nivel comunitar, lucru facilitat și de extinderea comunității europene după căderea Pactului de la Varșovia.

Analizele sistemului de drept din cadrul Uniunii Europene, modul în care acesta evoluează și se transformă, ne ajută la o mai bună înțelegere a evenimentelor curente și a argumentelor avute în vedere la întocmirea propunerilor și concluziilor prezentei teze.

În vederea satisfacerii obiectivelor de cercetare, atât cel principal cât și cele secundare rezultate din acesta, am structurat lucrarea de față într-un număr de opt capitole, diferite din punct de vedere tematic. Parcursul lucrării a fost conceput astfel încât să urmărească un fir logic și să introducă cititorul în aspectele de bază ale problemicii, ca mai apoi să abordeze particularități ce țin de o specializare prealabilă.

Astfel, capitolul I - *Uniunea Europeană – unitate în diversitate. Satisfacerea nevoilor naționale și asigurarea integrității comunitare* surprinde procesul evolutiv

care a stat la bază constituirii Uniunii Europene alături de analiza modului în care entitatea a reușit să obțină convergența intereselor actorilor implicați.

În cadrul capitolului al II-lea s-a pornit de la ideea că legislația Uniunii Europene este reprezentată, la momentul de față, de un set concret de tratate și documente legislative, materializate în regulamente și directive. Acestea pot avea, în mod diferențiat, efecte directe sau indirect asupra legislațiilor naționale ale statelor membre. Astfel s-a urmărit identificarea principalelor izvoare de drept în cadrul comunității și a modului în care au evoluat acestea de-a lungul timpului.

Capitolul al III-lea - *Considerații generale și comune privind semnificația jurisprudenței în sistemele de drept folosite în Europa*, reprezintă o introducere în specialitatea reglementărilor normative a infracțiunilor ce aduc atingere înlăptuirii justiției, constituind un demers orientat asupra problematicii precedentului și a autorității acestuia în practica judiciară.

Pe parcursul capitolului al IV-lea ne-am oprit atenția asupra noțiunii de infracțiune, realizând un studiu comparativ asupra modului în care este abordat și utilizat conceptul în sistemul de drept romano-german și în cel anglo-saxon, ca mai apoi în

În Capitolul V am analizat infracțiunile ce aduc atingere înlăptuirii justiției în dreptul romano-germanic. În partea următoare am întocmit o analiză similară din punct de vedere calitativ și cantitativ în ceea ce privește infracțiunile care aduc atingere înlăptuirii justiției în dreptul anglo-saxon. Astfel, capitolul cinci și capitolul șase reprezintă, dacă sunt considerate împreună, un demers comparativ asupra problematicii infracțiunilor din cele două familii de drept. Totodată, analiza nu este una de suprafață ci intră în profunzimea unor sisteme de drept naționale precum cel francez, britanic, american, belgian, ș. a. m. d..

Capitolul VII reprezintă utilizarea experienței analitice acumulată pe parcursul secțiunilor anterioare și aplicarea ei în cazul României. Prezentul capitol are ca subiect analizarea principalelor modificări ale legislației românești survenite în urma evoluției continue a societății, accentul fiind pus asupra aspectelor de ordin social, economic sau politic. Abordarea de față este una istorică, oferind o retrospectivă

asupra modificărilor prevederilor Codului Penal din România, cu accent pe abordarea comprehensivă a infracțiunilor săvârșite împotriva valorilor socio-culturale și economice ale societății românești, așa cum sunt ele prezentate în Constituție și în celelalte prevederi legale care tratează acest subiect.

În fine, capitolul VIII, *O perspectivă istorică asupra infracțiunilor la adresa înfăptuirii justiției Procesul Cavalerilor Templieri*, aduce în atenția cititorului o perspectivă istorică asupra infracțiunilor la adresa înfăptuirii justiției. Astfel, am considerat un bun exemplu de practică judiciară eronată evenimentele care au precedat și succedat căderea Ordinului Cavalerilor Templieri. Mai mult, am observat și efectele pe care le are tortura și mărturia mincinoasă în soluționarea corectă a unui proces.

În capitolul destinat concluziilor și propunerilor, am arătat că nu contează cât de mult te lupți cu fenomenul infracțional, condamnarea și arestarea celor vinovați de producerea infracțiunii au mai mult un rol de compensare morală a celor lezați, iar soluția la nivelul Uniunii Europene ar fi de a schimba strategia de combatere a criminalității prin prevenție.

La nivelul Uniunii Europene au fost organizate pe tema prevenirii infracționalității nenumărate seminarii și au fost elaborate multe decizii ale JAI, dar nu s-a reușit elaborarea de decizii care să impună statelor membre elaborarea unei strategii active de luptă împotriva infracțiunilor prin prevenire.

În opinia mea pentru o prevenire eficientă a criminalității este necesară înființarea prin lege a unui “Institut Național de Prevenire și Cercetare a Criminalității” care să primească de la toate instituțiile de aplicare a legii toate informațiile primare referitoare la toate infracțiunile care urmează să se producă, reușind astfel prevenirea reală a multora dintre acestea. În România “Institut Național de Prevenire și Cercetare a Criminalității” ar trebui să aibă competență generală și să

fie structurat după modelul Curților de Apel, cu competență pentru toate faptele antisocial.

Pentru eficientizarea reală a “Institut Național de Prevenire și Cercetare a Criminalității”, legea de înființare a acestuia trebuie să prevadă sancțiuni pentru reprezentanții instituțiilor de aplicare a legii, care nu iau măsuri în vedea sesizării de îndată a institutului. Facem un exercițiu de imaginație și ne gândim cum, în loc ca un an de zile să supravegem, pentru a obține mijloace de probă, un grup de traficanți de droguri, care își vând marfa în jurul școlilor și liceelor unde studiază copii noștri, am acționa imediat și am proceda la prevenirea comiterii faptelor antisociale care pot avea repercursiuni care nu vor putea fi reparate și puse în situația anterioară producerii lor, indiferent de eforturile depuse sau indiferent la câți ani de pușcărie vor fi condamnați traficanții.

Faptul că cei care se fac vinovați de producerea unei fapte antisociale sunt trași la răspundere nu poate rezolva decât cel mult o problemă morală și de etică și poate fi considerată ca având o latură preventivă prin natura exemplului, însă urmările producerii acelei fapte, de cele mai multe ori nu mai pot fi aduse în starea inițială.

Analizând propunerea mea de lege ferenda de înființare a “Institut Național de Prevenire și Cercetare a Criminalității” veți constata că însăși costurile înființării și desfășurării în bune condiții a acestui institut sunt mult sub cheltuielile care se fac de către toate instituțiile de aplicare a legii, în vederea obținerii mijloacelor de probă și a tragerii la răspundere a celor care se fac vinovați de producerea lor.